

Województwo Mazowieckie na Europejskim Tygodniu Regionów i Miast 2020 – 13.10.2020r.

Sprawozdanie z wideokonferencji

Europejski Tydzień Regionów i Miast (ETriM, dawniej: OpenDays) to największe wydarzenie w Europie dotyczące polityki regionalnej. Od 2003 roku każdej jesieni w Brukseli gromadziły się tysiące osób zainteresowanych problematyką rozwoju regionalnego i w nią zaangażowanych. W 2020 roku osiemnasta edycja ETriM miała szczególny charakter ze względu na ograniczenia wynikające z pandemii wirusa SARS-CoV-2. Zamiast na żywo, wydarzenia odbywały się w formie zdalnej, przez platformy internetowe. Z jednej strony, utrudniło to bezpośredni kontakt między uczestnikami – w szczególności na skutek braku kularów; z drugiej, pozwoliło na udział większej liczby osób niż było to zwykle możliwe: na wydarzenia zarejestrowało się 12 tysięcy osób, czyli o 1/3 więcej niż w 2019 roku. W jednym z takich wydarzeń, jako przedstawicielka Województwa Mazowieckiego, uczestniczyła dr Elżbieta Kozubek, Dyrektor Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego.

13 października miał miejsce panel pt. „Spójność i współpraca w procesie transformacji regionalnej”, poświęcony wyzwaniom, przed którymi stoją europejskie regiony oraz możliwym rozwiązaniom. Regiony, poza Mazowszem, reprezentowali przedstawiciele Saksonii-Anhalt, czeskiej Wysoczyny, hiszpańskiej Walencji, Walii i holenderskiego Achterhoek. Ze zrozumiałych względów, powtarzającym się motywem był wpływ pandemii na politykę regionalną i politykę spójności. Przykładowo, burmistrzynie achterhoekowskiego miasta Bronckhorst przedstawiła rozwiązania ułatwiające szybkie informowanie o zagrożeniu życia mieszkańców samotnie osób starszych i nie w pełni samodzielnych. Przy pomocy czujników i nadajników takie informacje są automatycznie rozsyłane do bliskich – rodziny, opiekunów, ale też sąsiadów, by zapewnić możliwie szybką reakcję, zwłaszcza na rzadziej zaludnionych obszarach. Dotychczas rozwiązanie zostało wdrożone w ramach pilotażu w 1000 domów.

Dyrektor Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego przedstawiła zadania realizowane na poziomie województwa. Zwróciła uwagę na uczestnictwo Województwa Mazowieckiego w wielu projektach opartych na międzynarodowej współpracy samorządów terytorialnych i wymianie doświadczeń, finansowanych w ramach programu Interreg (m.in. airLED, D-AIR, LAirA, NSB CoRe). Większość z nich dotyczyła współpracy w zakresie transportu i powiązanych z nim aspektów rozwoju, m.in. obsługi regionów lotniskowych, czy wykorzystania korytarza Rail Baltica do rozwoju obszarów przyległych. Dokumenty powstałe w ramach realizacji projektów posłużyły jako materiał do planowania rozwoju województwa mazowieckiego, w tym jego systemu transportowego.

Podstawowym rezultatem końcowym projektów, poza wymianą doświadczeń, były zazwyczaj dokumenty koncepcyjne i strategiczne opracowywane przez uczestników projektu, takie jak „Regionalny zintegrowany plan policentrycznego rozwoju obszarów wokół Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa/Modlin” (projekt airLED), „Regionalny plan

implementacyjny dla Mazowieckiego Portu Lotniczego Warszawa/Modlin” (projekt d-AIR), „Koncepcja działań strategicznych w zakresie niskoemisyjnej dostępności lotniska Warszawa/Modlin” (projekt LAirA). Dokumenty te dostarczają wiedzy na temat zrównoważonego rozwoju i planowania efektywnego systemu transportowego w oparciu o potencjał terenów lotniskowych w celu maksymalizacji zysków i minimalizacji kosztów zewnętrznych.

Województwo należy też do międzynarodowych stowarzyszeń regionów: stowarzyszenia regionów metropolitalnych METREX i stowarzyszenia obszarów okołomiejskich (peri-urban areas) PURPLE. Jednoczesne członkostwo w obu stowarzyszeniach ilustruje dualizm województwa mazowieckiego, obejmującego zarówno największy i najbogatszy obszar metropolitalny w Polsce, jak i obszary wiejskie o wskaźnikach rozwoju zdecydowanie poniżej średniej krajowej. Międzynarodowa wymiana doświadczeń i uczestnictwo w projektach pozwalających na testowanie i wdrażanie konkretnych rozwiązań okazały się przydatnym narzędziem przy identyfikowaniu optymalnych rozwiązań na potrzeby programowania rozwoju. W szczególności, zdobyta wiedza i doświadczenie są wykorzystywane w pracach nad dokumentami strategicznymi i planistycznymi regionu, m.in. strategią rozwoju i planem zagospodarowania przestrzennego województwa.

Dyrektor MBPR zwróciła uwagę, że pomimo wielu zaburzeń spowodowanych przez pandemię i próby jej powstrzymania, nie zmieniła ona podstawowych zasad funkcjonowania regionów. Tym samym ewentualne zmiany w formule programu Interreg powinny być podyktowane dotychczasowymi, wieloletnimi doświadczeniami, co nie oznacza, że wprowadzenie tych zmian nie byłoby przydatne również pod względem możliwości reagowania na aktualne problemy. W szczególności, wskazane jest położenie większego nacisku na aspekty praktyczne i wdrożeniowe projektów Interreg. Przeznaczanie zdecydowanej większości projektu na analizy – zwłaszcza w połączeniu z nieuniknionymi opóźnieniami – zostawia niewiele czasu na faktyczne działania. Jednocześnie, uczestnicy projektów powinni mieć większą swobodę w wyborze tematu, tak by móc określić obszar, w którym możliwe jest wdrożenie konkretnych rozwiązań. Taka zmiana ułatwiłaby też dostosowanie działań do aktualnej sytuacji i uwzględnienie niespodziewanych wydarzeń, takich jak te związane z rozprzestrzenianiem się COVID-19.

Projekty Interreg powinny być realizowane w terminie pozwalającym na określenie efektów wystarczająco wcześnie przed kolejnym okresem programowania, aby ich rezultaty mogły zostać uwzględnione w dokumentach strategicznych i programowych regionów uczestniczących w projekcie. Odpowiednio wczesne rozpoczęcie jest szczególnie istotne, biorąc pod uwagę częste problemy biurokratyczne, w tym związane z procedurą zamówień publicznych, tym bardziej że działania wdrożeniowe są zazwyczaj przewidziane dopiero pod koniec projektu. Szybsze wdrożenie w praktyce zidentyfikowanych rozwiązań ułatwiłoby też promowanie projektów wdrożeniowych opartych na wnioskach z projektów Interreg przy dystrybucji funduszy unijnych. Jeżeli projekty wraz z działaniami pilotażowymi zostałyby zrealizowane przed kolejną perspektywą finansową, możliwe byłoby wdrażanie sprawdzonych rozwiązań w szerszym zakresie.

Pozostałe wystąpienia dotyczyły m.in. współpracy transgranicznej między regionami, roli regionalnej strategii innowacji oraz odbudowy zgodnie z założeniami zielonej transformacji. Mówcy byli zgodni co do tego, że oddolne podejście pozwalające na współpracę jednostek samorządu terytorialnego jest kluczowe do zapewnienia możliwości zidentyfikowania i wdrożenia rozwiązań najlepiej dostosowanych do potrzeb i potencjału danego obszaru.

Opracował: dr Maciej Sulmicki